

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Martyrium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

columnem: ille, quia perseverat in tormentis, à Dei filio recipitur ad salutem. Hugo de clausulo animo.

§ SIMILITVDINES.

Chryssostomi, Sicut vagues, quum summitatem vestiant digitorum, quum diu predicantur, dolorem faciunt corpori: quum vero præcise fuerint, nullus sentis corporis inuenitur in eis, sed eximia natura alteræ nouæ procedunt, vt nullum videatur natura sustinuisse dispendium: Sic corpus, donec cæditur, sentit animam: quum autem occisum fuerit, nullus sensus aut dolor animæ inuenitur in corpore illo, sed iterum super animam in tempore opportuno gloriosius illud tetextet corpus, vt nullum detrimentum videatur animæ perpessa, sed augmenta. in decimum caput Martialis, homilia 25.

Sicut vestimentum super homines positum, si quis furibundus seindat, illatorem quidem iniuria sentit homo, damnum autem non patitur in natura: Sic corpus super animam positum, si occidatur ab impiis, anima quidem occisionis eius sentit dolorem, damnum autem suæ naturæ non patitur. in caput decimum, homilia 25.

Sicut milites vulnera, quæ in præliis sibi inflicta regi monstrantes fidenter loquuntur: ita & illi manibus absæcta capita gestantes, & in medium afferentes, quæque voluerint, apud regem celorum impetrare possunt. in sermon. in Iuuenianam & Maximam.

Cypriani, Cum sit sublime excelsumque martyrium, nunc magis est necessarium, quo mundus ipse subuertitur, partimque orbe concussio, natura deficiens vltimi exitus monumenta relatur. Nam & cum celo imber incumbit, pluuia & triste præcendit: quoties atra tempestas horrenti immineat pelago, per interperatam fluminum noctem coruscantium fulmina elucescunt: sed & quum magis mare fluctibus voluitur, paulatim vnda se tollit, paulatimque æquor albescit, donec certa sit postmodum ruere, vt in illis, quibus retunditur saxis spumam altius iaciat, quam vndam tumidum pelagus expuebat: Sic quum sublime excelsumque sit martyrium, nunc magis est necessarium, quo mundus ipse subuertitur. De laude martyrij.

Mors quippe integriorem facit. Mors magis dæducit ad gloriam: Sic quotiescunque latenter stipulis distenda imbribus frumenta turgescant, secunde menses coguntur æstate: sic quoties terro vitis absconditur, erumpentibus pampinis, melius vna vestitur. Nam in augmentum prouenturi temporis quicquid iniuria sua proficit, flammæ quippe plerunque agris iubet immittere, quo calore vagantis incendii cæcæ terræ spiramenta laxare iubet stipulas, crepiti igni torrere, vt se in altius grauide seges tolleret, parturientibus culmis densior arista floretet. Igitur talis & martyrij primocæsus, postmodum fructus est, qui morte vitam cõdemnat, vt morte vitam custodiat. De laude martyrij.

Sanguini vestro patet celum, sanguini gehennæ cœli tabernaculum. Et infernus omnium gloria pulchrior, & integrior corona signatum sit, quoties de hoste triumphabilis spolis onustus ingrediatur miles, vulneribus suis gaudens: sic quoties tempestatibus diu naua fatigatus litora tuta contigerit, felicitatem suam depresso periculo ducit. De laude martyrij.

Neque idoneus potest esse miles ad bellum, qui non exercitatus in campo prius fuerit. At qui agonisticam coronam quærit adipisci, in stadio non coronabitur, nisi vltimam peritiam virtutum ante medietur: sic fidelis Christi seruus, nisi variis modis in persecutione exerceatur, ac fidelis suæ incrementa in eo metiatur, qui omnis boni author est difficulter Christi martyri esse poterit. De exhortatione martyrij ad Fortunatum.

Succesit hyemi verna temperies rosæ læta, & floribus coronata: sed vobis rosæ & flores de paradisi deliciis aderant, & caput vestrum ferta cœlestia coronabant. Æstas ecce melius fertilitate fecunda est, & area frugibus plena est: sed vos, qui gloriam seminastis, frugem gloriæ metitis. Atque in Domini area constituti, exuri paleas inextinguibili igne conspiciatis ipsi, vt tritici grana purgata, & frumenta pretiosa iam probati & conditi, hospitium carceris horreum computatis. Nec deest autumno ad munera fungenda, temporis gratia spiritualis. Vindemia foris premitur, & profutura poculis in torcularibus vna calcatur. Vos de Domini vinea pingues racemi, & iam maturis fructibus boiri pressuræ sæculari infestatione calcatis, torcular nostrum sensitis. Vini vice sanguinem funditis: ad passionis tolerantiam fortes martyrij poculum libenter hauritis: sic apud seruos Dei annus euoluitur: sic spiritualibus meritis, & cœlestibus premiis, agon vna, sed multiplici prætorum numerositate congestus. lib. 2. epist. 4.

§ HIEROGLYPHICVM.

Lapillus preciosus Sardijs sanguinei coloris, Christi martyris hieroglyphicè significat. Ac pie proflus impio prædici sancta virgo

virgo & martyr Agnes respondit, sanguis Christi sponsi mei tinxit genas meas. *Collectan. Hieroglyphic. libr. 4.*

cum ipsa potiri non possent, ancillis miscabantur. *Strabon. Geogr. Impudentia.*

Hadrianum Romanorum Imperatorem ferunt ex Mithridate peritula præciuisse futura ac Varum non forte longævum. Virgiliano carmine:

*Offendent terris hunc tamen fati, neque videri,
Esse sinit. &c.
Dion. Cassius.*

Mathesis.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Mathesis, *ut dicitur*, vel *Mathema*, *quæ dicitur disciplina, à mathematico*, quod est dilco, & doceo, significat. Mathematica dicuntur artes quæ firmis demonstrationibus constant. Harum periti mathematici appellantur, qui Geometriam, Musicam, Arithmetica & Astronomiam callent. Chaldaei qui temporis successu Astronomiam in Astrologiam diuinatricem conuerterunt. Mathematici tandem sunt nominati, atque tota illorum professio infamis habita est.

Falso illi in quinque distincta genera diuinationem suam Astrologiam diuiserunt: quorum vno conuersiones annuas & mensuras, altero mutationes aeris, tertio electiones, quarto prædictiones ex natura, vltimo responsiones ad omnia quaerita, pertractant, explanatione longa iudiciorum Astrologorum & canonum multiplicium, egressi limites phisicos, vel superstitione, quæ sola per genes meutes mortalium oppresserat, imbecillitatem hominum occupat, aut ambitione, vel spe quaerit.

SENTENTIÆ POETICÆ.

Ouid. i. Fast.

*Felices animi, quibus hæc cognoscere primis,
Iusq; domus superas scandere cura fuit.
Credibile est, illos pariter vixisse, lociq;
Altiua humanis exercuisse caput.
Nam Venus est vinum sublimia pectora fregit,
Officiumq; fortis militis iuæ labor.
Nec leuis ambitio, per fusaq; gloria fuco:
Magnarumq; famæ sollicita aur opum.
Admonere oculus distantiæ sidera nostris:
Ætheraq; ingenio suppoiere suo.
Superetur calum, non ferat Olympum,
Sammarq; Peliculus sidera tangat apex.*

SENTENTIÆ PHILOSOPHICÆ.

Mathematica sapientes non facit, quare veteribus puerorum studium fuit: imò qui ci solitocum se tradit, occasiones errorum in philosophia maximas parit. *Ioan. Pic. Mirand. in Astrologiam, libr. 12. cap. 2.*

Mathematicæ appellantur scientiæ ob consuetudinem, verum indigent alio nomine euidentiore, quam opinionis, obsecutiore, quam scientiæ. *Plato de Repub. dial. 7.*

Mathematica doctrina est preparatio quædam, veluti in imaginibus exercitibus animam ad per se inuiciam exemplaris attingentiam. *Idem 12. Metaph. c. 7.*

Mathematicarum consideratio est prælium ad diuinorum contentationem. *Alc. c. 7.*

Mathematica non intelligibilia, vt plurimum non sunt intenta à natura, & ideo tractatur in eis de infinito, & eorum intelligibilia sunt omnino imperfecta, cum non in propriis suis subiectis deprehendantur, sed imaginatione quadam & fictione concipiuntur. *Auer. in Plat. Rempub. tract. 2.*

Mathematica non sese contingunt, sed duo extrema reuertuntur in vnum, & sic assimilantur continuo. *Arist. lib. 6. Metaphys. c. 1. text. 2.*

Mathematica non sunt substantiæ rerum, sed sunt accidentia superuenientia substantiis. *B. Thom. 3. Metaphys. lib. 13. text. 18.*

Mathematica, vt non sunt præter sensibilia, sic nec species rerum separatae sunt præter Mathematica & sensibilia. *Idem 3. Metaphys. lib. 14. text. 10.*

Mathematici, seu astrologi iudicii, genus hominum potentibus infidum, spectantibus fallax, quod Romæ & vetabitur semper & retinebitur. *Tacit. hist. lib. 1.*

APOPTHEGMATA.

*Aristippus cum ciuibus suis nauigans, naufragio eiectus in litore maris vidit figuras Mathematicas in arena depictas. Salua, inquit res est, hominum vestigia conspicio. Voluit ostendere vir sapientissimus, eos demum esse homines, qui cognitione diuersarum artium à cæteris animalibus differrent. *Vitruuius lib. 5. de Architectura, & Erasim. lib. 3. apoph.**

*Diogenes reprehendebat Mathematicos, quod solem, lunam & stellas intuerentur, ea autem non viderent, quæ essent ante pedes. *Laert. lib. 6. apoph.**

Ariston eos, qui encyclopadix & mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes dicebat esse protis Penelopes, qui

SIMILITUDO.

Clementis. Sicut fieri solet, vbi somnia aliqua viderantur & nihil certi intelligunt, cum aliquis occurreret eorum remota ad ea, quæ acciderint, aptant etiam somnia visum: ita est Mathematicis & Astronomis, quæ certum somnia visum: ita est Mathematicis & Astronomis, quæ certum nihil pronunciantur, postquam aliquod acciderit, rei iam gestæ colligunt causas. *Idem 1. cognit.*

HIEROGLYPHICVM.

Per *Orygen* animal pictum aut sculptum, Mathematicam nomen *Aegyptii* intelligebant: siquidem illi, cum *Soteren* lud suum, quam nos canalicum appellamus, magno cultu querebant: de quæ die, quo præcipue oritur, solliciti admodum essent, animaduertentur, *Orygen* lyderis eius orum ferant, etiam clamore editeri significare, quasi vel orum nuntiatum iubeat. *Pier. Valer. l. 10. pag. 90.*

Vide *Astronomia, Astrologia, Geometria.*

Matrimonium.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

Matrimonium, Græce *νύμφη*, *matrimonia*, & *matrimonia*, dicitur. Hebr. *Catunnab*, nuptiarum dies, celebratio nuptiarum & sponsaliorum. *Cantic. 3. vel 4.* à verbo *Catunnab* nuptiarum contraxit, propinquitatem inuini per desponsationem *nes. 3. 4. 9.* Græci pro *Caph* expresserunt *Gimel*, vt *γίμνη* propinquus vel à finis sum, *γίμνη*, affinis, propinquus cognatio, *γίμνη*, propinquitas, cognatio.

Est autem matrimonium legitima societas inter virum & feminam, in qua ex pari consensu semetipsum alteri debet, *sanctum Augustin. lib. de virginitate beata virginit.*

Matrimonium est viri mulierisque coniunctio maritalis, quæ legitimam personam vitam indissolubilem retinet. *secundum Augustinum sentent. sent. 4. sent. dist. 22.*

Matrimonium est coniunctio maris & femine, inter per se legitimum individuam vitæ consuetudinem retinet, vt *lib. 22. q. 2. 5. 2.*

Matrimonium dicitur, quasi matris munium, id est, quædam, quasi matrem muniens, vel monens, vel quasi mater matris, quasi à matre & nato. Dicitur autem magis matre, quæ pertinet ad rationem eius, quam pater. Nam mulier propter hæc facta est propter hoc, non autem vir. Et mulier circa prolem dicitur magis officiosa. *ex B. Thom. 4. sent. dist. 27. q. 1. art. 1.*

Matrimonium contrahendum impediencia, & iam contrahendi dirimentia, sunt, quæ detinentur his verbis:

Error, Condicio, Votum, Cognatio, Crimen, Cultus, Disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Non solus, Si sit infimus, si forte contra Negatus, Hac socianda vetant connubiæ, iacta retrahant.

LOCI BIBLICI.

Matrimonium inter Iudæos & Gentiles contra eorum contractorem exempla: *Elau, Genes. 26. v. 34. & 35. & 38. 9. Iudæ. 38. 1. 2. Ioseph. 41. 45. Moyses, Exodus. 21. Samson, Iudæ. 14. 3. Iudæ. mon. 2. Reg. 3. 1. & 11. 2.*

Matrimonium à Deo institutum, *Genes. 2. 24. Prover. 2. 17. Iudæ. 2. 15. Matrimonium mare & femine ex eadem ratione mundos apud Iudæos iungebat, Num. 27. Requirit consensum sponsi & sponsæ, *Genes. 24. 56. 57. 58. 57. & 1. Sam. 18. 40. 41. 42. Retinetur perurundam in matrimonio contrahendo exempla leguntur in historia Iſaaci, *Genes. 24. Iacobi, Gen. 29. Samsonis, Iudæ. 14. 17. Dauidis cum Michol, 1. Sam. 18. & cum Abigail, 1. Sam. 25. sponsi & sponsæ in Galilæa, *Ioan. 2.****

Maritorum erga vxores officium & authoritas, *Genes. 3. v. 16. Num. 5. v. 12. 18. & 30. v. 7. 13. Deuteronom. 21. v. 15. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.*